

μᾶς ἔρχεται ἐκ Παρισίων, μᾶς λέγετε· ἐὰν οὗτος δὲν σᾶς ἀρέσκη, αἰτιάσθε τὰς Παρισινὰς, καὶ ὄχι ἡμᾶς».

Ἐν πρώτοις συγχωρήσατέ μας νὰ σᾶς παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ Παρισινή φιλοκαλία δὲν εἶνε εὐτυχῶς ὅ,τι σεῖς ἐκλαμβάνετε ὡς τοιαύτην, ἔχετε δὲ πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν Ἀθηναίς κυρίας, μετρουμένας δυστυχῶς εἰς τὰ δάκτυλα, αἵτινες ἀπαρχλάκτως, ὅπως καὶ σεῖς, ἀκολουθοῦν τὸν συρμὸν τῶν Παρισίων, ὅστις ἕμωις πρὸ αὐταῖς εἶνε πλήρης χάριτος, διότι αὐταὶ μόνον ἐννοοῦν τὸν συρμὸν τοῦτον καὶ γνωρίζουσι νὰ τὸν ἐρμηνεύωσι.

Ὡς πρὸς τὴν ἐνδυμασίαν ὑπάρχουσι πολλὰ πράγματα, κυρία, τὰ ὁποῖα σεῖς ἀγνοεῖτε καθ' ὀλοκληρίαν, καὶ τὰ ὁποῖα ἡ Παρισινή γνωρίζει πάντοτε, ἔστω καὶ πλύστρια.

α'—Ὅτι ἡ ἐλαχίστη ὑπερβολή, ἣν θελήσῃ τις νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τοὺς συρμούς, δύναται νὰ καταστήσῃ γελοῖαν καὶ αὐτὴν τὴν πλέον ὠραίαν ἐνδυμασίαν.

β'—Ὅτι ἡ ἐνδυμασία εἶνε διάφορος καὶ ποικίλλει κατὰ τὰς ἡλικίας.

γ'—Ὅτι ὁ αὐτὸς συρμὸς δὲν ἀρμόζει εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ εἰς ὅλα τὰ σώματα.

δ'—Ὅτι ἐνδυμασία, φαινομένη λαμπρὰ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν κηρίων ἢ τοῦ ἀερίου, δυνατὸν νὰ φανῇ ἀσχημοτάτη εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

ε'—Ὅτι δὲν ἐνδύεται μία κυρία κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅταν ἐξέρχεται δι' ὑποθέσεις της, ἢ διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἐπισκέψεις, οὐδέποτε δὲ φέρει τὴν ἡμέραν ἀδάμαντας ἢ ἄλλα πολύτιμα κοσμήματα.

καὶ ς'—Ὅτι οἱ διαβάται, ἀπαντῶντες καθ' ὁδὸν γυναῖκα πεζοδρομοῦσαν καὶ φέρουσαν ἐνδυμασίαν ἐκλαμπρὸν καὶ ὑπερβολικὴν, ἀποδίδουσι κατὰ διάνοιαν εἰς αὐτὴν ἀμείσως καὶ εἰ ἐπίθετον.

Καταλαμβάνετε τώρα διατὶ τόσαι κυρίαί, νομίζουσι ὅτι ἀκολουθοῦσι τὸν συρμὸν τῶν Παρισίων, θὰ ἠδύναντο νὰ ἐκλύσωσι περὶ ἑαυτὰς τὰ πλήθη· ἢ καὶ νὰ προκαλέσωσι τοὺς συριγμούς τῶν διαβατῶν, ἐὰν συλλαμβάνων τις αὐτάς, ὅπως βλαδίξουσι πρὸ ἡμῶν εἰς τοὺς δρόμους ἢ τὰς πλατείας, τὰς μετέφερον ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὰ πεζοδρομια εὐρωπαϊκῆς τινος μεγαλοπόλεως;

Νομίζετε, ὅτι ἐνδύσθε καθὼς αἱ Παρισιναί;

Τοῦτο σημαίνει ὅτι οὐδέποτε εἶδετε αὐτάς, ἄλλως ἠθέλατε ταχέως ἐξαχθῆ ἐκ τῆς ἀπάτης σας ταύτης. Ἀμείσως ἠθέλατε μάθῃ, ὅτι οὐδὲν ἀπλοῦστερον καὶ ὀλιγώτερον λαμπρὸν τῆς ἐνδυμασίας, ἣν φέρει καθ' ὁδὸν πᾶσα γυνή, ἣν σέβεται ὁ κόσμος, καὶ ἣτις σέβεται ἑαυτήν, ἠθέλατε μάθῃ, ὅτι καὶ αἱ ἑταῖραι αὐταί, ὅσαι τουλάχιστον δὲν κατῆλθον εἰς τὴν τελευταίαν βαθμίδα τοῦ εἶδους των, ἐνδύονται ἀπλᾶ, ὁσάκις μέλλουσι νὰ ἐξέλθωσι περὶ αἱ, ἐκ φόβου μὴ συγχῆρτι τις αὐτάς μὲ τὰς συναδέλφους αὐτῶν, ὅσαι ἀνήκουσιν εἰς τὰς κατωτέρας σφαίρας. Οὐδέποτε δὲ ἠθέλατε ἀπαντήσῃ γυναῖκα ὅπως οὐκ ἠλικιωμένην καὶ ὁ-

πως οὐκ εὐσαρκὸν ἐνδεδυμένην ὅπως ἡ νεᾶνις, καὶ ἐξερχομένην μὲ μόνην τὴν ἐσθῆτα ἄνευ ἐπανωφορίου. Οὐδέποτε ἠθέλατε ἀπαντήσῃ τὰ βουνὰ ἐκείνα τῆς ψευδοῦς κόμης, ὑπὸ τὴν ὁποίαν φαίνεται καταπλακωμένον τὸ πρόσωπόν σας. Ἐπὶ τέλους δὲν ἠθέλατε αἰσθανθῆ, ἅμα διερχομένης κυρίας τινὸς διακεκριμένης, ὅλας ἐκείνας τὰς νοσηρὰς ὁσμᾶς, ὅσαι ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ ἀρωματικὰ φιαλίδια τοῦ Βιολεὲ καὶ Λουβὲν, διότι ἡ Παρισινή τοῦ κόσμου ἐννοεῖ θυμοσόφως, χωρὶς ποτὲ νὰ τὸ ἀναγνώσῃ γαλλιστὶ ἢ λατινιστὶ, ὅτι:

H ΚΑΛΑΙΤΕΡΑ ΜΥΡΟΥΔΙΑ ΕΙΝΕ ΝΑ ΜΗ ΜΥΡΙΖΗ ΤΙΣ ΤΗΠΟΤΕ.

Τὴν πτέρναν τοῦ σανδαλίου σας ὁ ὑπόδηματοποιὸς θέτει κατὰ παραγγελίαν σας εἰς τὸ μέσον τοῦ πέλματος, ὅπερ σᾶς ἀναγκάζει νὰ βαδίσετε ὡς κυφαὶ καὶ κύπτουσι πρὸς τὰ ἔμπροσ, καὶ νὰ προβάλλετε τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σώματός σας, τὸ ὅποιον μὲ ὅλας τὰς ταινίας καὶ τὰ ποῦφ οὐδέποτε ἔσται ἡ ἔδρα τῆς ποιήσεως. Ἀλλὰ μὲ ὅλα αὐτὰ νομίζετε ὅτι ἀποκτᾶτε τὸν πόδα τῶν Παρισινῶν, τὸν πόδα ἐκεῖνον, ὃν ὀλοκληρὸν θὰ ἔθετέ τις ἐντὸς ἑνὸς τῶν χειροκτίων σας;

Ἄλλ' ἔχετε τὸ ψιμύθιον!

Τί διελογίσθητε, ὅτε σᾶς ἤλθεν ἡ ἰδέα νὰ κηλιώσετε τὸ πρόσωπόν σας μὲ τὰ δηλητηριώδη ταῦτα φάρμακα, τὰ ὁποῖα κατασφύρουσι τὸ χρῶμα, ὅπερ ἴσως ἡ φύσις ἐπλασε δροσερὸν καὶ διαφανές;

Διελογίσθητε, ὅτι τὰ ῥόδα τῆς νεότητος εἶνε πράγμα ἐπαίσχυντον, καὶ πρέπει νὰ τὰ μακρᾶνθε ὑπὸ τὸ χρῶμα τοῦ γύψου, τοῦ ἀνθρακικοῦ μολύβδου, τοῦ ἀμμίου καὶ τοῦ ὑδραργύρου;

Ἡ μᾶλλον ἠθέλησατε ν' ἀπομακρύνετε ἀπὸ τὰς παρειὰς σας τὰ παράτολμα χεῖλη, ὅσα θὰ ἐπεθύμουν νὰ τὰς ἐπιψύσωσιν; Ἐπεθύμησατε νὰ ἐμπνέετε φρίκην καὶ ν' ἀπελαύνετε ἀφ' ἡμῶν πάντα, ὅστις ἠθελε σᾶς ἀπαντήσῃ;

Ὡ, ἐὰν τοῦτο ἠθέλησατε, ἐπετύχετε· διότι οὐδεὶς σύζυγος, οὐδεὶς ἀδελφός, σῶζων ἐν ἑαυτῷ τὸ ὀρμέφυτον, δὲν λέγω τοῦ καλοῦ καὶ λεπτοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς πλέον στοιχειώδους καθαριότητος, θὰ εὐρεθῆ ὅστις νὰ μὴ αἰσθανθῆ ἀφόρητον ἀηδίαν, καὶ μόνον ἂν διανοηθῆ νὰ ἴδῃ ἢ νὰ προσψύσῃ μὲ τὰ χεῖλη του προσωπεῖον ἐπιχρισμένον μὲ πηλὸν ἀπὸ κόνιν δρύζης καὶ παχύμυρα.

Ἡ ἐπίχρσις καὶ ἐπίχρωσις τῆς ἐπιδερμίδος εἶνε μυστὰρὰ βεβήλωσις τῆς φύσεως ἀκόμη καὶ διὰ τὰς γυναῖκας ἐκεῖνας, ὅσαι μεταχειρίζονται τὰ τοιαῦτα, ὅπως συγκαλύψωσι τὰς φυσικὰς ἐλλείψεις τοῦ χρώματός των, ἢ τὰς βλάβας, ὅσας ἐπροξένησεν εἰς τὴν ἐπιδερμίδα των ἡ νόσος.

Βεβαίως καὶ αὐτὸ τὸ φοβερώτερον πρόσωπον, ὅπερ εἶνε διάτρητον ὡς τὸ κόσκινον, ἢ ὡς ἡ τράπεζα τοῦ κυβευτηρίου, θέλει φανῆ εὐάρεστον καὶ θελκτικὸν εἰς πάντα ἄνθρωπον, ἔχοντα σώας τὰς φρένας, ἐὰν συγκρίνῃ αὐτὸ πρὸς τὸ ὠραιότερον

δξυγόνον παρήχθησαν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Τὴν 1 Αὐγούστου 1774 ἐξήγαγεν δξυγόνον ἐκ τοῦ ὀξειδίου τοῦ ὑδροαργύρου, τὸ δ' ἐπόμενον ἔτος ἀνεκάλυψε τὴν ιδιότητα, ἣν κέκτηται τὸ ἀέριον τοῦτο, τοῦ διατηρεῖν τὴν ἀναπνοήν. Εἰς τὰς ἀνακαλύψεις ταύτας δέον νὰ προσθέσωμεν τὴν τοῦ ταννινικοῦ ὀξέος, τοῦ ὀξειδίου τοῦ ἄνθρακος, τοῦ θεικοῦ ὑδρογόνου, τοῦ ἐλαιοποιητικοῦ ἀερίου, ὡς βλέπομεν ὅτι ὁ μεγάλονος ἀνὴρ, τοῦ ὁποίου ἀφηγοῦμεθα τὴν ἱστορίαν, ἀνεκάλυψε τὰ κυριώτερα τῆς χημείας ἀέρια, ὧν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ βιομηχανία ἀδιαλείπτως χρησιμοποιοῦσι τὰς ιδιότητας. Ἐκπλήξιν δ' ἐμποιοῦσιν αἱ σπουδαῖαι αὐταὶ ἀνακαλύψεις, τοσοῦτον εὐκόλως ἐπιτευχθεῖσαι ὑπ' ἀνδρὸς, ὅστις ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ ἐπανειλημμένως λέγει, ὅτι δὲν εἶναι χημικὸς, καὶ ὅτι πᾶν ὅ,τι κατώρθωσεν εἶναι τυχαῖον. Ἄλλ' οἱ βιογράφοι αὐτοῦ λέγουσιν ὅσα ἐκείνος ἀποσιωπᾷ. «Ὁ Πρίστλεϋ, λέγει ὁ Θόμσον, εἶχεν ἀγγίνοϊαν, τὴν ὁποίαν οὐδὲν κατέβαλλε πρόσκομμα, καὶ παρατηρητικὴν ἱκανότητα, ἣτις καθίστα αὐτὸν ἐπιτηδεῖον εἰς τὸ νὰ ὠφεληται ἐκ παντός φαινομένου παρουσιαζομένου εἰς τὰς ὄψεις αὐτοῦ. Τοσοῦτον δ' ἦτο τακτικὸς εἰς τὰς ἐξέεις του, ὥστε οὐδέποτε ἐλησμόνει νὰ σημειῖ τὴν ἐλαχίστην λεπτομέρειαν, ἣν παρετήρει. Εἰλικρινὴς ὧν ὅσον καὶ ἀφιλοκερδῆς, μόνον σκοπὸν τῶν ἀδιαλείπτων αὐτοῦ προσπαθειῶν εἶχε τὴν ἐρευναν τῆς ἀληθείας».

Ὅτε ὁ πλοίαρχος Κούε ἐπεχείρησε τὴν δευτέρην αὐτοῦ περιήγησιν, ὀλίγου δεῖν ἐλάμβανε μετ' ἑαυτοῦ τὸν Πρίστλεϋ ὡς ἱερέα τοῦ πλοίου του, ἀλλ' εὐτυχῶς διὰ τὴν ἐπιστήμην τὸ ὑπουργεῖον τῶν ναυτικῶν ἐθεώρησεν ὅτι ὁ ἱερικηρὸς οὗτος δὲν ἦτο ἀρκούντως ὀρθόδοξος. Ἐν τούτοις αἱ περιστάσεις τοῦ μεγάλου χημικοῦ, ἔχοντος πολυμελῆ οἰκογένειαν, ἦσαν λίαν ἀκοσφαλεῖς, ἀλλ' ἀγαθῆ τύχῃ ἔλαβε τὴν θέσιν βιβλιοθηκαρίου παρὰ τῷ λόρδῳ Shelburne μαρκησίῳ τοῦ Lansdown μετὰ μισθοῦ ἑξ ἑξακτῶν φράγκων κατ' ἔτος. Ὁ γενναῖος οὗτος ἀνὴρ ἐπροστάτευσε τὸν Πρίστλεϋ καὶ παρέσχεν αὐτῷ τὰ μέσα τοῦ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐργασίας του. Κατόπιν προσέλαβεν αὐτὸν εἰς τὰς περιηγήσεις του εἰς Γαλλίαν, εἰς Γερμανίαν καὶ εἰς τὰς Κάτω-Χώρας. Ὁ Πρίστλεϋ ἦλθεν εἰς Παρίσιον, ὅπου ὑπεδέχθησαν αὐτὸν οἱ ἐκεῖ διάσημοι ἐπιστήμονες καὶ φιλόσοφοι, μεταξὺ δὲ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἀθῶν ἐκείνων, περιέρχον ἦτο, λέγει, τὸ θέαμα ἀνδρὸς, εἰς ὃν ἀνεγνώριζον εὐφυῆν τινά, καὶ ὅστις δὲν ἠσχύνετο νὰ ἦναι χριστιανός.

Ὁ Πρίστλεϋ ἔμεινε παρὰ τῷ κόμητι Shelburne μέχρι τοῦ 1780. Εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἐδημοσίευσεν τὸν πρῶτον τόμον τῶν Πειραμάτων καὶ παρατηρήσεων ἐπὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τοῦ ἀέρος. Ἦτοιμᾶζετο δὲ νὰ δημοσιεύσῃ τὸν πέμπτον καὶ τελευταῖον τόμον τοῦ συγγράμματός

τούτου, ὅτε κατέλιπε τὸν προστάτην του. Πῶς ἀπεράσισε νὰ παραιτήσῃ τὸν ἥσυχον ἐκείνον καὶ εὐπορον βίον; οὐδεὶς ποτε ἔμαθεν. Ὅπως δὲ ποτε ὁ Πρίστλεϋ ἠθέλησε νὰ ζήσῃ καὶ πάλιν ἀνεξάρτητος, καὶ ἀποκατασταθεὶς ἐν Βιρμιγγάμῃ διήυθιεν τὴν κυριώτεραν τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ Διαφανουσῶν Ἐκκλησιῶν. Μεταβὰς ἀπὸ τοῦ Καλβίνου εἰς τὸν Ἀρμίνιον καὶ ἔπειτα εἰς τὸν Ἄριον, ἔγινεν ὀπαδὸς τοῦ Σοκίου, καὶ οὕτω ἀσπασθεὶς καὶ παραιτήσας ἀλληλοδιαδόχως τὰ περιφημότερα τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων, ἐσχμάτισε τέλος ἐν τῇ θρησκείᾳ ὡς καὶ ἐν τῇ φυσικῇ ἰδίᾳ πεποιθήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐνέμενε μετ' ἄκρας πεισιμονῆς. Ἄλλ' ὅμως ὁ παράδοξος οὗτος θεολόγος ἔχων πνεῦμα εὐρὸν καὶ φιλελεύθερον, κατεπολέμησε τοὺς ὀρθοδόξους καὶ τοὺς φιλοσόφους καὶ τοὺς ἀρετικούς, καὶ ἐνθέρμως συνηγόρησεν ὑπὲρ τῶν διαφωνουσῶν ἐκκλησιῶν, γράψας ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἰκοσιν ὄλους τόμους. Ἄλλως ἐζήτηε ὑπὲρ τῶν διαμαρτυρομένων ὅ,τι καὶ ὑπὲρ τῶν καθολικῶν, ἦτοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως. Ἡ ἐπικρατοῦσα Ἐκκλησία ἐμύμφθη αὐτὸν ἐπὶ τῇ γενναίᾳ ταύτῃ ἀμεροληψίᾳ, φανατικοὶ δὲ τινες ἱερεῖς ἐκήρυξαν κατ' αὐτοῦ ἀδιάλλακτον μῖσος. Ὑπὸ τοιούτου πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἐλκυνόμενος ἔρωτος, ἐχαιρέτησε τὴν γαλλικὴν Ἐπαναστάσιν ὡς ἔργον κοινωνικῆς ἀναμορφώσεως. Ἔνεκα τῶν ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς ἀνεξίθρησκείας προσπαθειῶν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τῆς Ἀπαρτήσεώς του εἰς τὰς πολυθρηλήτους Σκέψεις τοῦ Burke περὶ τῶν πιθανῶν συνεπειῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ Πρίστλεϋ ἔτυχεν ὑποψηφιότητος εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν (Convention), καὶ ἀνακηρυχθεὶς Γάλλος πολίτης ἐξελέχθη βουλευτὴς εἰς τὸν νομὸν τῆς Ὀρνς, καίτοι δὲ ἀπεποιθήσῃ τὴν ἀπονεμηθεῖσαν αὐτῷ τιμὴν, ἐκαυχᾶτο ὅμως πάντοτε ἐπὶ τῷ τεκμηρίῳ τούτῳ τῆς ὑπολήψεως τῆς πρώτης Δημοκρατίας.

Τὴν 14 Ἰουλίου 1791 τινὲς τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ φίλων ἠθέλησαν νὰ εορτάσωσιν ἐν Βιρμιγγάμῃ τὴν ἐπέτειον τῆς ἀλώσεως τῆς Βασιλλίης. Ὁ μέγας χημικὸς ἐθεώρησε καλὸν νὰ μὴ παρευρεθῆ εἰς τὴν εορτὴν ταύτην, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον κατηγγέλη ὡς προκαλέσας αὐτήν. Οἱ Ἀγγλικοὶ ἱερεῖς καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς κυβερνήσεως ἐξήγειραν τὸν λαὸν κατὰ τοῦ Πρίστλεϋ.

Ἐντὸς ὀλίγου βλέπομεν φρικώδη σκηνήν. Ἡ οἰκία, ἐν ἣ εἶχον συνέλθει οἱ συνδαιτυμόνες, προσβάλλεται καὶ λεηλατεῖται. Ὁ Πρίστλεϋ δὲν εὐρίσκειται ἐν αὐτῇ. Τὸ πλῆθος ὄρμᾳ εἰς τὴν οἰκίαν του, τὴν ἐστὶν ταύτην τοσοῦτων ὠφελίμων ἀνεκαλύψεων καὶ ἀληθειῶν νέων· οἱ ἐπιτιθέμενοι ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐργάται τῆς Βιρμιγγάμης ἐμπορούμενοι ὑπὸ παραφόρου πολιτικῆς μανίας. Οὗτοι ἐπιτίπτουσιν ἐπὶ τὴν βιβλιοθήκην, σχίζουσι τὰ βιβλία, θραύουσι τὰ ἐργαλεῖα, διασκορπίζουσι τὰ χειρόγραφα, κατασυντρίβουσι τὰ πάν-

άζοντας τὰς συσκευὰς αὐτοῦ τεχνίτας. Εἶδος Ἀκαδημίας συνεκροτεῖτο οὕτω ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Lavoisier, καὶ συζητήσεις ἐγίνοντο, ἐν αἷς ὁ διδάσκαλος λαμβάνων τὸν λόγον ἀνέτρεπε τὸ σκληρόφρωντον οἰκοδόμημα τῆς ἀρχαίας χημείας, καὶ ἐφώτιζε τοὺς ἀκροατὰς, παρουσιάζων αὐτοῖς νέας ἰδέας.

Ἐπὶ τῆς ὑπουργίας τοῦ Turgot, ὁ μέγας χημικὸς διορισθεὶς γενικὸς διευθυντὴς τῆς πυρίτιδος καὶ τῶν νίτρων, ἐποίησατο ἐν Ἑσσῶνῃ πειράματα ἀξία λόγου, συνεπέειξ τῶν ὁμοίων ἠΐζησε κατὰ πολὺ τὴν ἐκρηκτικὴν δύναμιν τῆς οὐσίας ταύτης. Εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ἡ κατάργησις τοῦ ἔθους, δυνάμει τοῦ ὁποίου οἱ ἐπὶ τῶν νίτρων ὑπέλληλοι διαταράττοντες τὴν δημοσίαν ἡσυχίαν, εἰσέρχοντο αὐτοδικαίως εἰς ὅλα τὰ ὑπόγεια, ὅπως ἐξ αὐτῶν ἐξάγωσι τὴν νιτρῶδη γῆν. Ὁ Lavoisier ὠφελήθει ἐκ τῆς ἀποπλύσεως τῶν ἀσβεστωμάτων, τέως παραμεληθείσης, ἐτετραπλασίωσε τὴν παραγωγὴν τοῦ νίτρου.

Ἐκλεγθεὶς ἐν ἔτει 1787 μέλος τῆς ἐπαρχιακῆς Συνελεύσεως τοῦ Ὁρλεάνς, καὶ προσκολληθεὶς τὸ ἐπόμενον ἔτος εἰς τὸ προεξοφλητικὸν ταμεῖον, διωρίσθη τῷ 1790 μέλος τῆς γνωστῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν, εἰς τῆς ὁποίας τὰ ἔργα σπουδαίως συνετέλεσε. Τῷ 1791 ἐδημοσίευσεν *Πραγματείας περὶ τοῦ ἐγγείου πλούτου τῆς Γαλλίας*, ἐκδοθεῖσαν δαπάναις τοῦ κράτους. Βλέπομεν ὅτι ὁ Lavoisier ὡς δημόσιος ἀνὴρ καὶ ὡς διοικητικὸς ὑπέλληλος ἐφάνη ἀξίος τῆς θέσεως αὐτοῦ. Ὡς ἐπιστήμων καὶ ὡς νεωτεριστῆς κατέταξεν ἑαυτὸν μεταξὺ τῶν μεγαλονοστέρων ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας, συστήσας τὴν θεωρίαν τῆς καύσεως καὶ τῆς ἀναπνοῆς, ἧς ἀναπτύσσει τὰ καθέκαστα εἰς σειρὰν διατριβῶν, δι' ὧν ὀριστικῶς θεμελιῶν τὸ σύστημά του καὶ ἀναδεικνύεται ἀξίος τῆς ἀθανασίας.

Εἰς τὰ μεγάλα ταῦτα θεωρητικὰ καταγινόμενα ἔργα, ὁ ἔξοχος ἐπιστήμων ποιεῖται συγχρόνως ἐρεῦνας, ἀς οὐδεὶς ἕως χημικὸς ἠθέλην ἐπιχειρήσει τὴν σήμερον. Αἱ ἐρευναὶ αὗται ἀντικείμενον εἶχον τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἐν τοῖς ἀποπᾶτοις ἀναπτυσσομένων ἀερίων, καὶ ἐσκόπων τὴν εὔρεσιν μέσου τινὸς δυναμένου νὰ προφυλάξῃ τοὺς δυστυχεῖς ἐργάτας, οἵτινες ἀπέθνησκον ἐνίοτε ἀναπνέοντες τὰ δηλητηριώδη ἀέρια. «Ὁ ἑκατομμυριοῦχος καὶ θέσιν γενικοῦ ἐνοικιαστοῦ κατέχων Lavoisier, ὅστις πᾶσαν στιγμὴν, ἦν ἀπὸ τῶν περὶ τὴν θεωρίαν αὐτοῦ ἐρευνῶν ὑπέκλεπτεν, ἐδικαιούτο νὰ θεωρῆ ὡς ἀπὸ τῆς δόξης αὐτοῦ ἀφαιρουμένην, ἐργάζεται ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μετὰ τῆς συνήθους ἀταραξίας καὶ ἐπιμονῆς, ἐκτελῶν σειρὰν ὅλην ἀηδῶν πειραμάτων. Ταῦτα διαρκοῦσιν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, ὁ δὲ Lavoisier ἀρροσιούται εἰς τὴν ἀπεχθῆ ταύτην ἐργασίαν πρὸς φιλάνθρωπον μόνον σκοπὸν, καθότι οὐδὲν ἐκ τῶν πειραμάτων αὐτοῦ ἤλπιζε, εἰμὴ

μόνον νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν ὀλίγων ἐργατῶν».

Ἀπαρδειγμάτιστος εἶναι ἡ δραστηριότης τοῦ μεγάλου χημικοῦ ἐπὶ δεκατέσσαρα ἔτη ἀναριθμήτους δημοσιεύει διατριβὰς ὁ ἀκαταπόνητος ἐργάτης, οἰκοδομῶν οὕτω λίθον πρὸς λίθον τὸ οἰκοδόμημα τῆς νεωτέρας χημείας. Ἀποκαλύπτει τὴν σύστασιν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ὁ ὁποῖος ἐσφαλμένως ἐθεωρεῖτο μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὡς στοιχεῖον. Παρατηρεῖ ὅτι τὸν ἀέρα ἀποτελεῖ ἀέριον διατηροῦν τὴν καῦσιν τῶν καιομένων σωμάτων καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἀναπνεόντων ζώων, τὸ ἀέριον δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ὀξυγόνον συνηνωμένον μετ' ἄλλου ἀερίου ἀδρανοῦς, τοῦ ἀζώτου. Εἰς τὴν ἀνάλυσιν ἀντιτίπτει τὴν σύνθεσιν διαιρέτας τὰ στοιχεῖα, συνδυάζει αὐτὰ ἐκ νέου καὶ συνίστησι πάλιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατέστρεψεν. Ἐξηγεῖ τὸ γεγονός τῆς αὐξήσεως τοῦ βάρους τῶν μετάλλων διὰ τῆς ἀποτεφρώσεως, καὶ θέτει τὰς βάσεις τῶν ἀντιδράσεων τῶν διεπουσῶν ὅλα τὰ φαινόμενα τῆς καύσεως, καταδεικνύει τὴν ἀληθῆ σύνθεσιν τοῦ ὕδατος καὶ τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς παραδεδεγμένης θεωρίας τοῦ φλογιστικοῦ, τῆς ὑπὸ τοῦ Stahl θεμελιωθείσης, γνωστοποιεῖ τὴν σύνθεσιν τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ἐπινοεῖ τὰς ἀτομικὰς ἐξισώσεις, μεταρρυθμίζει τὴν ἐπιστημονικὴν ὀνοματολογία, καὶ ἐπιδεικνύει πανταχοῦ τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὁποῖαν ἐπιβάλλει διὰ τοῦ ἀσφαλοῦς τῶν πειραμάτων αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐλλόγου τῶν ἐπιχειρημάτων.

«Τὸν Lavoisier εὐρίσκομεν πανταχοῦ, λέγει ὁ Λαλάνδος, ἐπὶ ἕκαστον εἰς ὅλα διὰ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ καὶ τῆς δραστηριότητος, αἵτινες ἦσαν ἐξ ἴσου θαυμάσιαι. Ἀνὴρ τοσοῦτον σπάνιος καὶ τοσοῦτον ἔξοχος ἐδικαιούτο, μοι φαίνεται, νὰ τύχῃ τοῦ σεβασμοῦ καὶ αὐτῶν τῶν μάλλον ἀπαιδεύτων καὶ κακῶν ἀνθρώπων».

Καὶ ὅμως δὲν ἐσεβάσθησαν αὐτόν· οἱ μανιώδεις ἄνθρωποι, οἵτινες ἀπὸ τοῦ 1793 ἤρχον ἐν Γαλλίᾳ, διέκοψαν τὸν χρήσιμον αὐτοῦ καὶ ἀνεπίληπτον βίον.

Ὁ Lavoisier προεγράφη μετὰ πάντων τῶν γενικῶν ἐνοικιαστῶν. Ὁ μέγας χημικὸς ἐπεραίου τὴν συλλογὴν τῶν διατριβῶν αὐτοῦ, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ὁ Touquier Tinville¹ κατήγγειλεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐπαναστατικὸν δικαστήριον, πάραυτα δὲ ἐμάντευσεν ὅτι διέτρεχε κίνδυνον θανάτου. Ἀφήσας τὴν κατοικίαν του ἐκρύβη ὑπὸ τοῦ γενναίου φρονος Lucas εἰς τὸ ἐνδότερον δωμάτιον τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐν τῷ Λουβρῶ. Μετὰ παρέλευσιν δύο ἡμερῶν μανθάνει ὅτι οἱ συναδέλφοί του ἐφυλακίσθησαν καὶ ὅτι ὁ πενθερός του συνελήφθη, θεωρήσας δὲ ἱερὸν καθήκον νὰ συμμετάσχη τῆς τύχης τῶν φίλων του, ἐγκαταλείπει τὸ ἄσυλόν του καὶ παραδίδεται εἰς τὸ ἐπαναστατικὸν δικαστήριον. Τὴν 6 Μαΐου 1794 ὁ μέγας Lavoisier καταδικάζεται εἰς θάνατον ὡς ὑποκι-

¹ Δημόσιος κατηγορὸς παρὰ τῇ ἐπαναστατικῇ δικαστηρίῳ (1793).